

NADA ŽUPANOVIĆ
Filozofski fakultet u Zagrebu
Odsjek za talijanistiku
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
nzupanovic@yahoo.com

TOPONIMIJA PODRUČJA ŠIBENSKE ROGOZNICE

U radu¹ se prikazuje toponimija i mikrotoponimija općine Rogoznica u Šibensko-kninskoj županiji prikupljena terenskim istraživanjem. Ukratko su prikazane osnovne značajke lokalnoga govora, a zatim su opisani toponimi u mjestu, priobalni toponimi koji nisu obuhvaćeni radom Finke i Šojata 1973–74. godine, kao i mikrotoponimi i oronimi u blizini zaselaka Mocira, Podglavica i Jarebinjak. Na kraju rada donosi se abecedno kazalo prikupljenih toponima.

0. Uvod

Toponime prikupljene istraživanjem na terenu usporedit ćemo s toponimima prikazanim na katastarskim kartama navedenoga područja te s postojećom dostupnom literaturom. Budući da je toponimija obalnog pojasa već iscrpno prikazana (usp. Finka, Šojat 1973–74), u ovom će se radu obrađivati uglavnom toponimija unutrašnjosti koja dosad nije bila prikazivana u literaturi, i to: ojkonimija (naselja i njihovi zaseoci), oronimija te mikrotoponimija nekolicine zaselaka. Od priobalnog pojasa u rad će biti uključeni samo toponimi koji nisu bili obuhvaćeni gore spomenutim radom, bilo da se radi o dijelovima naseljenog mjesta Rogoznica (čime se rad nije bavio) ili o obalnim lokalitetima koji su ubrzanom izgradnjom dobili na važnosti od 1960.-ih naovamo² pa su se i imenom osamostalili.

Kako toponimija u svojim oblicima čuva najvjerniju sliku prošlosti područja i njegovih stanovnika, analiza prikupljenih toponima dat će nam uvid u povijest i jezične karakteristike toga kraja, kao i u ljudske utjecaje te najistaknutije karakteristike reljefa.

¹ Zahvaljujem recenzentima na trudu i korisnim primjedbama kojima su otklonjene neke pogreške u tekstu, te Mislavu Beniću na akcentološkim savjetima.

² Podatke za rogozničko područje Finka i Šojat prikupljali su u ljeto 1960. godine.

1. Povijesne naznake

Općina Rogoznica najjužnija je općina Šibensko-kninske županije. Nalazi se 34 km istočno od Šibenika, a 52 km zapadno od Splita, između općina Primošten i Marina. Prema popisu stanovnika iz 2001. godine, mjesto Rogoznica ima 1151 stanovnika, dok u općini sa svim zaseocima živi ukupno 2391 stalni stanovnik.³ Dok su zaseoci uglavnom smješteni po nekoliko kilometara dalje od obale, općinsko središte smjestilo se na otoku Kopara koji je krajem XIX. stoljeća trajnim nasipom povezan s kopnom u predjelu Kopača.

Na rogozničkom se području sa sigurnošću može govoriti o kontinuitetu življenja od prapovijesti do danas. Na brdu iznad uvale Stupin otkrivene su ilirske gradine (Stupinska glavica i Krugljica) s ostacima keramike i nadgrobnom stelom iz ilirskog doba. Teorije koje na to područje smještaju i grčku koloniju Herakleiu nisu dobile znanstvenu potvrdu. Car Konstantin Porfirogenet u „De administrando imperio“ navodi Stupin (Stelponu) kao grad naseljen Hrvatima.⁴ O kontinuitetu naseljenosti svjedoče i srednjovjekovni nalazi na lokalitetu Bosiljine na predjelu Debeli rt. Pisana povijest svjedoči da je 1390. naseljen predio Kopača. Ime *Rogoznica* prvi put se spominje 1422. godine, a župa postoji od 1485. godine. Bježeći pred turskom opasnošću, stanovništvo Kopače i okolnih kopnenih mjesta godine 1518. naseljuje otočić Koparu. U godinama poslije turske najezde izmjenjuju se mletačka, francuska i austro-ugarska vlast koje zbog centralnog položaja mjesta (obližnji rt Ploča zamišljeno je polovište hrvatskoga dijela Jadrana) podižu utvrđenja, smještaju garnizone te mjesto koriste kao važnu vojnu luku.

2. Stanovništvo

Današnje stanovništvo na ovo se područje većinom doselilo iz unutrašnjosti, na prijelazu s 15. na 16. stoljeće, u migracijama prouzrokovanim turskom najezdom. Njihovim dolaskom starosjedioci čakavci postaju izloženi štokavskim utjecajima. Pismene potvrde iz XVIII. stoljeća potvrđuju primjetne štokavske utjecaje u čakavskoj osnovici.⁵

---

³ Zaseoci čiju ćemo mikrotoponimiju ovdje prikazati prema popisu iz 2001. broje tek nešto više od dvjesto stanovnika: Podglavica ima 197 stalno prijavljenih stanovnika, Jarebinjak osamnaest a Mocira četvero. Stvaran broj stanovnika u tim mjestima ipak je nešto veći zbog umirovljenika koji su se vratili u rodni kraj nakon radnog vijeka provedenog u Šibeniku ili Splitu, gdje još uvijek imaju prijavljena prebivališta.

⁴ Usp. Šimunović 1986: 43

⁵ Usp. Šupuk 1957 (cit. prema Sędzik 1985), koji analizom jezičnih crta jedne sačuvane isprave zaključuje da rogoznički govor pripada južnočakavskom dijalektu, no s istaknutim štokavskim primjesama.

Demografske promjene koje su kroz povijest zahvaćale ovaj prostor ostavile su traga i na antroponimima. Šupuk (1967: 43) na šibenskom području razlikuje dva temeljna antroponimijska sloja: stariji koji je u svezi s čakavskim prezimenima starosjedilačkog stanovništva (najčešće sa sufiksom *-ov*, *-ev* ili *-in*: *Biljakov*, *Huljev*, *Gracin*, *Skorin*, itd.; taj je sloj jako dobro sačuvan samo nekoliko kilometara zapadnije, u Primoštenu i okolici, dok ga u Rogoznici nema) i noviji, vezan za priljev štokavskog ikavskog stanovništva iz Zagore (prezimana najčešće sa sufiksom *-ić*, *-ević*, *-ović*: *Karabatić*, *Mijalić*, *Radić*, *Deković*, *Ercegović*, *Živković*, *Županović*, itd., zabilježena po zaseocima i u samom mjestu).⁶ U Rogoznici danas većinu čine ova prezimana, donedavna karakteristična za okolne zaselke, dok su prezimana *Bogavčić*, *Lovrić* i *Lušić* koja su bila ograničena samo na područje Kopare danas u manjini. Opreka *boduli* i *dvorančine*⁷ više nije posebno izražena u jezičnom, a razvojem turizma ni u socijalnom smislu.

Prema definiciji Finke i Mogušića iz 1981. godine, jezik rogozničkog područja je štokaviziran ali čuva čakavsku akcentuaciju i čakavski refleks jata. Autori u Rogoznici nisu zabilježili „ča“ ali bilježe da govor čuva starije čakavsko stanje u deklinaciji i leksiku.

Jezik je i danas u previranju i neprestano se mijenja. Migracijama iz zaleđa te iz Bosne i Hercegovine koje su posebno izražene u zadnja dva desetljeća⁸ općina bilježi konstantan i velik priljev novog stanovništva. Među domicilnim stanovništvom, jezik mladih se znatno razlikuje od jezika govornika srednje i starije generacije.

Rogoznica je danas živo i propulzivno mjesto u kojem su nedavne investicije (gradnja nautičke marine 1996. godine i uz nju vezan procvat uslužnih djelatnosti) otvorile brojna radna mjesta i dovele do značajnog trenda povećanja broja stanovnika.⁹ Nasuprot tome, većina zaselaka u unutrašnjosti,

⁶ Zbog povijesnih je migracija teško provesti ispravnu genetsku klasifikaciju govora zaselaka te odrediti radi li se o štokaviziranom čakavskom (usp. Lisac 2003: 61) ili o čakaviziranom štokavskom. Analiza prikupljenih uzoraka govora i uvid u starija stanja govora (Šupuk 2001, Finka i Šojat 1973–74, Finka 1968, te iskazi starijih ispitanika o prijašnjem stanju) ukazuju na prvu varijantu kao na ispravniji izbor.

⁷ Naziv *dvorančine* pejorativ je koji su za stanovnike zaselaka u zaleđu i okolici do šezdesetih godina prošlog stoljeća koristili mještani Kopare.

⁸ Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2001. godine, u Šibensko-kninsku županiju u ratu i poraču doselilo se 27 tisuća stanovnika, a i domicilno se stanovništvo uvelike izmjestilo iz svojih dotadašnjih domova i slilo u gradove i priobalna mjesta. Statistički podatci za posljednjih sedam godina govore da je, od 14 tisuća novodoseljenih stanovnika, njih osam i pol tisuća doselilo iz BiH.

⁹ Prema podacima PU Šibensko-kninske iz svibnja 2007. godine, na prostoru Općine Rogoznica prijavljeno je preko 3200 stalnih stanovnika što je povećanje od oko 34% u odnosu na popis stanovništva iz 2001. godine.

u kojima se broj stanovnika zbog iseljavanja znatno smanjio još sedamdesetih godina prošlog stoljeća, i dalje proživljava demografsku eroziju pa danas njihovi najmlađi stanovnici imaju preko 50 godina.

3. Opis jezičnih značajki lokalnog govora¹⁰

3.1. Fonološki opis

Govor rogozničkog područja pripada južnočakavskom dijalektu (Brozović, 1988: 78) no zbog dugotrajne štokavizacije prostora ispravnije ga je nazvati čakavsko-štokavskim. Odras jata je ikavski, uz samo neznatne ostatke ekavskog (*kòrēn, korénje, zanovétati*).

Vokalski sustav sastoji se od 5 glasova:

i   u
e   o
a

Svi glasovi mogu biti dugi i kratki, naglašeni i nenaglašeni, a distribucija im je slobodna. U funkciji silabema pojavljuje se i sonant /r/ (između dva suglasnika ili na početku riječi pred suglasnikom: *škrpùn, pršura, pršūnate, rtić*) i nikad se ne popraćuje samoglasnikom.¹¹

Samoglasnici /i/ i /u/ ponekad dobivaju protetsko /j/, posebice u starijih govornika te ako prethodna riječ završava samoglasnikom (*Otari jūsta!*; no češći su primjeri u kojima pojava nije zabilježena: umjesto *juši, joči, jisti, jemati, jopet* redovito se bilježi samo *ūši, òči, īstī, imati, òpēt*). Glas /a/ prelazi u /e/ u riječima *krēsti, rēsti, rébac*.

Zijev se uklanja stezanjem, u korist prvoga od dva vokala (*rèkā, išā*), u korist drugoga vokala u brojevnim riječima od 11 do 19 (*jedānēst*) ili umetanjem /j/

¹⁰ Jezična analiza izvršena je na uzorcima mjesnog govora snimljenima u zimi 2007. i u jesen 2008. godine. Informanti su bili: Nikola Županović (r. 1942. u Mociri, umirovljenik), Mate Ercegović (r. 1949. u Jarebinjaku, umirovljenik), Dinka Ercegović (r. Mijalić, 1955. u Podglavici, domaćica), Marin Živković (r. 1929. u Podglavici, umirovljenik), Nevenka Živković (r. Županović, 1937. u Mociri, umirovljenica), Senka Županović (r. Ercegović, 1935. u Smokvici, umirovljenica), Bože Deković (r. 1938. u Rogoznici, umirovljenik) te Irena Goleš (r. 1986. u Rogoznici, trgovkinja). U opisu će se predočiti sadašnje stanje govora uz napomene tamo gdje postoje dijakronijske razlike (između govora mladih i starijih generacija). Kako toponimija čuva nešto starije jezično stanje, uzimala su se u obzir svjedočanstva starijih govornika o „govoru njihovih starih“ koji kronološki seže u prva desetljeća 20. stoljeća i u kojem su pronađena objašnjenja za neke od leksema koji su danas samo toponimi a tada su bili uvriježeni apelativi (*Jančarica, Tršečina, Brasko...*).

¹¹ Finka i Šojat 1973–74: 42 zabilježili su 1960. i starije stanje: *Dèbeli àrt*.

(*vàjtk, kancijōla, pìjat, impjio, pándeja*¹²), no u nekim primjerima ostaje sačuvan (*làurati, kàic, lèut, kàin, kàiš*).¹³

Konsonantski inventar sadrži

- a) zvučne: b d g z ž đ
- b) bezvučne: p t k f s š h c č ć
- c) sonante: j l lj m n nj r v

U govoru se dobro razlikuju /č/ i /ć/. Zvučna afrikata /đ/ izgovara se nešto mekše nego u standardu, ali ne kao slijed glasova d+j. Osim u domaćim riječima (*žēđ, rōđen, između*) javlja se i u svim posuđenicama (*pidáma, dēmpēr, dēntilast*) te umjesto /dž/ kod mlađih govornika (*dēp, dēzva*). Zvučna afrikata /ž/ kod starijih se govornika zamjenjuje zvučnim spirantom /ž/ (*žēp, žigerica, náružba, svidōžba*). Dočetno -m prelazi u -n na kraju gramatičkih morfema u 1. l. jd. prezenta (*znân, vōlīn, pērēn*), u ljd. i Dmn. svih triju rodova imeničkih vrsta riječi (*s māterōn*) te u leksičkim morfemima nepromjenjivih vrsta riječi (*sēdan, òsan, òsin, čin*). Na početku riječi prvi se okluziv često gubi kad je početni u konsonantskoj skupini: *čēla, čēlinjāk, tīca, čēr, šēnica*. Početna konsonantska skupina *st-* daje /c/ (*cāklo*), *hv-* daje /f/ (*fála, fáliti*), a početno *šč-* se kod starijih govornika zadržalo (*ščāp*), kao i u sredini riječi (*klīšća, tīščati* ‘držati’).¹⁴ Konsonantska skupina *ts-* daje /s/ (*brāski, splīški*).

Suglasnički je skup *čr-* sačuvan samo u ponekim toponimima i antroponimima starijega postanja: *Črvanj* (lokalitet), *Črvica* (obiteljski nadimak).¹⁵ Depalatalizacija glasa /lj/ u /j/ (*jūdi, pōje, úje, bōje, vōja*) zabilježena je samo u zaseoku Jarebinjak; sva ostala mjesta čuvaju /lj/.

Završno /l/ u nekim se imenicama čuva (al > al: *pòsāl*; ol > ol: *stól, vól, pòstól* ‘cipela’), no česte su dublete: *díl* i *dija*, *smrdēja* i *smrdēl*, *pándea* i *pándel*.¹⁶ Zabilježeni su i primjeri stezanja koji daju *ā* (al > aa > ā): *dāvā, vřtā*. Do zijeva dolazi u sljedećim primjerima (el > ea): *kábea* ‘kabel’, *nivea* ‘nivelir’. Dublete su prisutne i kod pridjeva: *dēbeja* i *dēbel*, *věseja* i *věsel*. U glagolskom pridjevu radnom u muškom rodu završno -l se gubi stezanjem. Tako kod -al dolazi do

¹² Dio nošnje, nadsuknja kakvu nose stare seoske žene. Zabilježeno i u varijanti *pándea* i *pándel*.

¹³ Konkretni ostvaraji zijeva ovise i o slušateljevoj percepciji (/j/ je oslabljeni poluvokal pa ga je lako „prečuti“). Dokaz su tome i razne ortografske nedosljednosti poput sljedeće, zamijećene u ispravi iz XVIII. stoljeća (Šupuk 1957, cit. prema Sędzik 1985), gdje se bilježi *nòsija, òstavija, bļja*, ali i *učinia*.

¹⁴ Finka i Šojat 1973–74: 41 bilježe 1960. godine izgovor *Prīmošćen*. Danas prevladava štakavizam, u govoru mlađih govornika kao isključivi oblik.

¹⁵ Usp. u govoru mnogo učestalije: *Črnī* (čest nadimak), *Črljina* (poluotok, dio mjesta Rogoznica).

¹⁶ Na dublete se nailazi i kod posuđenica iz venetskog s dočetcima na /l/: *māšteja* i *māstel*, *karāteja* i *karātil*, *kampānel* i *kampāneja*, *pērgul* i *pērguja*, itd.

oblika s dugim /a/ (*rèkã, išã, mògã, kùvã*), dok se u slučajevima kad se ispred -l nalazi neki drugi vokal razvija sekundarno -j- koje uklanja zijev (il > ija: *učinija, bȳja*; el > eja: *vàzēja*).

Zabilježena je i asimilacija konsonanata u razmaku (*šùša, šùšiti*), a ispred palatala *nj* dolazi do promjene s > š zbog asimilacije po mjestu tvorbe: *š njôn, š njîn, š njěmu*. Do disimilacije mn > vn ne dolazi (*Ko(d) Mátina gúmna*), niti se -mnj disimilira u -mlj (*súmnja, dímnják*).

Najrazličitije se ostvaruje glas /h/, koji se često čuva tamo gdje mu je po etimologiji mjesto (*mùha, ùho, Hřvãtska*), no često i nestaje bez zamjene (*ládno, òbotnica*). Glagol *htjeti* ostvaruje se kao *òtiti*, gl. pr. radni *òtija*. Ponegdje se /h/ zamjenjuje s /v/ (*krùv, kùvati*) a postoji i zamjena sa /f/ (*špãfer, fititi* ‘baciti’, *čěfulja, fòdník, klěf* ‘tlo’).¹⁷ Fonem /f/ postoji u brojnim mletačkim posuđenicama (*facòlet, fàgot, frìgati, fãžòl, fèrmati, fèta, fãliti...*) te u čestom osobnom imenu *Filip*. Premda u najvećem broju primjera početno *v-* daje *u-*, u nekoliko se riječi čuva oblik *va-*: (*vãjik* ‘uvijek’, *vãzet* ‘oduzet’, *vãzěsti* ‘uzeti’).

3.2. Akcenatski inventar

Kod starijih govornika zabilježen je peteroakcenatski sustav kakav su u istraživanju 1960. zatekli Finka i Šojat (1973–74: 29). Zanaglasne su duljine dobro očuvane, a prednaglasnih nema jer se na njihovu mjestu uglavnom razvio uzlazni naglasak (usp. Mogoš 1977: 58). Akut je očuvan (*Leník, Modrič*).¹⁸

Kod govornika srednje i mlađe dobi zabilježen je četveroakcenatski sustav novoštokavskog tipa. Akut se izgubio, no pomak nije sasvim novoštokavski: zabilježeni su silazni naglasci u sredini riječi (*Domãcinovo, Ravnãca, Milíne*). Zanaglasna duljina je dobro očuvana.

3.3. Morfologija i sintaksa

Jednosložne imenice imaju kratku množinu (*bòri, skòsi, spúži, jěži*). U Gmn. imenica m. i sr. roda ponegdje je zadržan čakavski nastavak -ov (*pũno kròvòv*) i nulti morfem (*pět gòdìn, děset lítãr*) no često se koristi i štokavski -a (*pět jězíkã*).

¹⁷ Neki govornici prisjetili su se da su njihovi stari govorili i *fljib* ‘hljeb’ i *járpa* ‘hrpa’. Danas je prva riječ sasvim istisnuta iz upotrebe a za drugu je uobičajeniji leksem *vřpa*, očito pod utjecajem štokavskog. Postoje primjeri i za obratan slučaj, izgovor /h/ umjesto /f/ kod najstarijih govornika: *tělehôn, hotělja, HAP* (marka kamiona), gdje su glasovi iz posuđenica sasvim prilagođeni lokalnim izgovornim navikama.

¹⁸ Finka i Šojat (1973–74: 42 i dalje) navode primjere *Škojíc, Stupìn* i *Vř Mò(v)ra*, ali, u želji da vjerodostojno prikažu „sve oscilacije i neujednačenosti lokalne akcentuacije“ (ibid, 29), usporedo navode i oblike *Škojñć, Stupĩn* i *Vř Mò(v)ra*, koji danas prevladavaju.

Zamjenice *mī* i *vī* u D, L i I imaju oblike *nān* i *vān*. Po analogiji s pokaznim zamjenicama *òvī-òvā-òvō* i *ònī-ònā-ònō* dodaje se početno *o-* i na preostale pokazne zamjenice: *òtī-òtā-òtō*. Kod starijih govornika zabilježen je oblik *čěsa* koji se pojavljuje i u neodređenom obliku *něčesa*. Uz *zāšto* pojavljuje se i oblik *òšta* (*òšta mi je tō da te mórān vòdit?*). Upitno-odnosna zamjenica *štā* mnogo je češća od *čā* koje se pojavljuje samo kod starijih govornika te u nekoliko formulaičnih izraza (*ča čīmīš?*). Stariji govornici koriste oblik *čīgōv* (*čīgova si tī?*) dok mlađi koriste isključivo oblik *čījī*. Stariji govornici koriste oblik *vās* (*vās san se spòtija*) dok su kod mlađih govornika prisutni samo metatezni oblici ili zamjena pridjevom (*cīli san se oznòija*, ž.r. *svā* ili *cīla*).

Kod pridjeva s jednosložnom osnovom i završetkom na *-d*, samo *mlād* i *slādak* tvore komparativ na *-ji* (i to samo kod starijih govornika: *mlājī*, *slājī*) dok u svim ostalim slučajevima dolazi do jotacije (*glādī*, *rīdī*, *blīdī*). Zabilježeni su slučajevi razbijanja superlativne forme, tj. dodavanja superlativnog prefiksa na glagol: *ja nājvolīn ũgora*.

U prijedlogu *kod* otpada završno *-d* (*ko kòprvē*). Prilog *òdaklē* steže se u *òklē*, priloge *òvdje* i *òndje* stariji govornici izgovaraju *ovōd* i *onōd*, a mlađi *òvde* i *ònde*.

U prezentu glagola *mōči* govornici alterniraju */r/* i */ž/*: *mōžū* i *mōrū* (3. mn. prez.) Glagol *hòditi* u govoru supostoji uz glagol *íci*, u čijem se prezentu ne provodi jotacija (*ídēn*, *ídēš*, *ídē...*, *ídū*). Glagol *grésti* prisutan je samo u govoru starije generacije (*grēn cāk* nasuprot *ídēn cā* u govoru mlađe generacije).

Glagolski se prilog prošli izgubio, dok je glagolski prilog sadašnji dobro očuvan. Infinitiv se javlja u punom obliku (*plòviti*, *govòriti*, *kòpati*). Glagoli druge vrste umjesto *-nu-* u infinitivnoj osnovi imaju *-ni-* (*gìniti*, *gùrniti*, *pú(h)niti*, *pljùnija*, *skìnija*).

U 3. mn. prezenta svi glagoli imaju nastavak *-u* (*čīnū*, *vòlū*, *kūpū*, *mīslū*) ili *-ju* (*kòpajū*).

Aorist i imperfekt veoma su rijetki. Uz glagole kretanja ne razlikuje se funkcija lokativa i akuzativa (akuzativni i lokativni oblici miješaju se u korist akuzativa: *bija san u brāta u Šibenīk*). Izostavljanje veznika *da* i zamjena infinitiva prezentom dopunskoga glagola u konstrukcijama kao „*něćeš dōdēš*“, „*něće rěčē*“ i sl. može se tumačiti kao utjecaj štokavskog, jer je karakteristično za mnoge govore Dalmatinske zagore i šibenskog zaleđa.

3.4. Leksik

Leksik ovoga područja s jedne strane obiluje lokalizmima i arhaičnim domaćim riječima a s druge strane posuđenicama romanskog podrijetla. Standardni jezik kao superstrat najveći je utjecaj izvršio upravo na leksik, pa

tako starije čakavizme i domaće lokalizme upotrebljavaju uglavnom samo stariji govornici, dok je velik broj mletačkih posuđenica još uvijek u živoj uporabi u svim govornim skupinama. Od zabilježenih lokalizama i arhaizama za ilustraciju navodimo *bèsida*, *čeljáde*, *dážd*, *pñēzi*, *pèkljati* ‘gnjaviti’, *úduniti* ‘ugasiti’, *ùžēci* ‘upaliti’, *ùlisti* ‘ući’, *sìgalj* ‘vjedro’, *strùga* ‘ograđeni prostor oko kuće’, *gnjât* ‘potkoljenica’, *pozglávača* ‘jastuk’, *stòpanica* ‘domaćica’, *zatravášiti* ‘zagubiti’, *zlàmenovati se* ‘prekrstiti se’, *pô miš pô tić* ‘šišmiš’, *klàmprst* ‘pedalj’ itd.

Premda su posuđenice mletačkog podrijetla najčešće među imenicama (*škùta*, *šjün*, *vàlřza*, *mezàròla*, *rěšpír*, *bàlànca*, *pàškula*, *filěštrina*, *prřša*, *mùnřta*, *kànela*, *pòšàda*, *fòrca*, *bjankàrija*, *kàcot*, *ùžànca*, *škřna*, *tràvėsa*, *brànčė*, *prězėnca*, *bàrufa*, *bòřlja*, *bàndřra*, *šufėrin*, *šudār*, *pòrat*, *rėgula*,...), brojne su i među glagolima (*fundati*, *àrmati se*, *paričati*, *frànjkati*, *kortedávati*, *sinjati*, *ruvřnati*, *brontùlati*, *tòkati*, *dupėrati*, *pàrtiti*, *mòlati*, *dùrati*, *arřvati*, *mřřtati*, *tėntati*, *beštřmati*, *deštřigati*, *kaštřgati*, *vižřtati*...), a postoje i među pridjevima (*àštřt(an)*, *bàs*, *škùr*, *žvėlāt*...), priložima (*dėboto*, *jùšto*, *kùco*, *àtėnto*, *prřšàpòko*, *lėšto*...), te među veznicima (*atròkė*, *njànke*) i uzvicima (*àjme*). Najbrojnije su u pomorskoj i ribarskoj terminologiji, no nalaze se i u svim drugim semantičkim poljima.

4. Toponimija unutrašnjosti rogozničkog područja

4.1. Tvorba toponima

Za tvorbu toponima u najvećem broju slučajeva izvor su apelativi. Prema Šimunović 1986: 20, najveći je broj toponima nastao proprijalizacijom imenica koje izražavaju zemljopisna svojstva okoliša: reljefne oblike, sastav tla, biljke koje uspijevaju na tom području ili životinje koje na njemu imaju stanište, a tako je bilo i u našem korpusu toponima zabilježenih u unutrašnjosti područja rogozničke općine.

Osim sasvim prozirnih topografskih imenica (*Brřg*, *Dòca*, *Dràga*, *Rùpa*, *Kàmėnca*¹⁹), česta su i imena u vezi s agrikulturom: *Njřva*, *Làz*, *Křčina*, *Ògrada*, *Òputina*, *Tršėčina*, *Vřtlača*, *Sàd* i razne izvedenice iz ovih oblika (*Njřvice*, *Làzić*, *Pokřčina*, *Ògradica*, *Tršćica*, *Vřtlačica*, *Sàdić* i sl.). U lokalnom govoru *làz* je uređeni zajednički put koji prolazi nekim područjem povezujući poljoprivredna dobra na njemu. *Làzić* je uži i kraći uređeni put a *òputina* je neuređena poljska staza, često teško prohodna zbog strmosti, no korisna kao prečac. *Křčina* je obradiva površina dobivena krčenjem makije. *Ògrada* je zemljište bilo koje namjene sa svih strana ograđeno suhozidima i tako

¹⁹ Leksem označava oblike u kršu u kojima se skuplja kišnica. Po analogiji se *kamencom* naziva i kamena posuda za čuvanje maslinova ulja.

razgraničeno od ostalih obližnjih zemljišta. Može biti različitih površina, od oko tisuću pa i do preko 10000m². *Tršćina* je na isti način ograđeno zemljište manje od ograde (oko i više 500m²), a *tršica* zemljište od 200–500m².²⁰ *Vrtlača* je vinograd iskrčen u kamenu.²¹ *Sād* je obradiva površina, polje s plodnom zemljom.

Toponimi nastali od ovih i sličnih leksema često dolaze u pluralu, čime se odvajaju od puke apelativnosti i legitimiraju kao nazivi koji označavaju određeni lokalitet, ali i nastavljaju zrcaliti osnovne karakteristike lokalnog krajobraza: izmjenu goleti, obradivih površina dobivenih krčenjem makije i kamenjara te obrađenih terasastih maslinika i vinograda. Na obradivim se površinama uzgajalo ‘žito’²², bob, krumpir, a na područjima bogatima vodom (*Baljènica*, *Slìmica*) i kupus.

4.1.1. Agronimi, fitonimi

Toponimi često nastaju i od topografskih imenica koje upozoravaju na sastav ili, u priobalju još češće, na oblik i izgled tla: *Plòča*, *Plànka*,²³ *Glàvica*, *Zatòglāv*, *Rùpa*, *Pòbrdina*, *Strána*, *Bànda*...²⁴ U ovome su segmentu vidljivi romanski utjecaji (*Plànka*, *Bànda*), no relativno su rijetki i uvijek supostoje uz istoznačne lekseme domaćega podrijetla (usp. rt *Plòča* i punta *Plànka* – nazivi za isti lokalitet; *Bàšurina bànda* i *Vèlikā strána* – mikrotoponimi u neposrednoj blizini).

Sastav tla zrcali se u imenu plitke uvale *Sòline*, imenu lokaliteta *Čřvanj* i uvale *Podàškrìlj* te možda u imenu zaselka *Pišćèt* (pješčano tlo, usp. Šimunović 1986:231) i poluotoka *Cřljina* (plodna zemlja crljenica)²⁵. Po biljkama (fitonimi) su dobili ime općinsko središte *Rògoznica*, njegovi predjeli *Krùšica* i *Lòzica*,

²⁰ U ovim je primjerima sasvim izgubljeno prvotno značenje apelativa. Kako se navedeni lokaliteti odavna ne obrađuju već služe kao pašnjaci ili su sasvim zapušteni pa je sa njih iščezao svaki trag prijašnjih vinograda, današnji govornici leksem ‘tršćina’ ne dovode u vezu s vinovom lozom.

²¹ „Mòže bit od iljadu, dèset iljad lòz. A imā i mālī vřtlačićā od sāmō pedèsēt lòz.“ (komentar ispitanika)

²² „Mī ‘žito’ kàžemo za jécim.“ (komentar ispitanika)

²³ Prema Skoku (ERHSJ, II : 676), leksem je nastao od kasnolatinskog *planca* ‘ploha’, ‘ploča’. Skok smatra da je ovaj leksem vrlo rano ušao u naš jezik, kao tehnički, brodograditeljski termin u značenju ‘ravno izdjeljana daska’.

²⁴ Leksemi označavaju padinu brda. Romanski leksem *banda* potječe od franačke riječi *bannus*, *bannum*, (ERHSJ I : 106) čije je feudalno značenje „okupljanja pod jednu zastavu“ u našem latinitetu očuvano u leksemu *banderium*. Od više značenja koja su se razvila u hrvatskim čakavskim govorima, leksem *banda* ovdje nalazimo u značenju ‘strana’.

²⁵ Kako Finka i Šojat 1960. godine za taj poluotok bilježe naziv *Cerīnā*, pa čak i *Crīnā*, a *Cerlīnā* i *Cerljīnā* tek kao jednu od varijanti, moguće je da je poštokavljenjem naziva došlo do paraetimologizacije.

zaseoci *Smòkvica* i možda *Pòdvòrnica*, otoci *Vèla* i *Mála Smòkvica*²⁶ te lokaliteti koji spadaju u mikrotoponimiju: *Jasènī*, *Jasènovò*, *Brnistra*, *Sirkovina*, *Smrdèlovica*, *Dràčevica*, a posredno još i *Ćátini bòri*, *Ko(d) Tónčevè vlàšćicè*, *Ko(d) Šùstina hràsta* i slični.

4.1.2. Hidronimi

Na ispitanom je području dvaput pronađen mikrotoponim *Lòkve* („ograda“ tj. lokalitet obradive zemlje, te nekad poljoprivredno a danas naseljeno područje na ulazu u Rogoznicu), čije ime indicira postojanje vode kao važne prirodne odlike, a plural služi kao obavijest da je riječ o toponimu. Zabilježen je i toponim *Řtić vrùljice* koji u imenu sugerira izvore pitke vode na području rta, a hidronim je i naziv *Ĵèzero*. Mogući su hidronimi i ime zaselka *Pišćèt*,²⁷ kao i predio *Pòdvòrnica*.²⁸ Koliko se važnost vode za život odrazila na postupcima imenovanja vidljivo je i iz različitih leksema koji označavaju spremište za vodu: *gùstīrna* (umjetno), *čàtrnja* (umjetno) te *kàmenca* (i prirodno i umjetno spremište), a svi su se odrazili u toponimiji: *Čàtrnjice* je naziv područja ispod sela Kotelja a gustirne i kamence nalazimo u mikrotoponimiji (*Ko(d) Mīkinè gùstīrne*, *Ko(d) kàmenecè*).

4.1.3. Toponimi motivirani nazivima životinja (zoonimi)

Zabilježeni su i toponimi koji su ime dobili po životinjama: *Ràčice*, *Kalèbinjāk*, *Kàlebovica*, *Kàlebova Lúka*, *Zèčevò*, *Bravàrine*,²⁹ *Slàvuljā/Slàvujā*, *Órlovica*, te toponimi metaforičnog postanja: *Rážanj*, *Kòbiljāk*,³⁰ *Žènica vřtlačica*, *Glàvica*, *Òglāvci*, *Ždrilo*, *Čèlina*, *Zatòglāv*, *Na rèbri*... Metaforičnost se najčešće ostvaruje kroz povezivanje s dijelovima ljudskog tijela, no postoji i na drugim semantičkim poljima.

²⁶ Zajedno s *vlašćicom* (pučko ime za bijelu smokvu), čestota ovog fitonima ukazuje na veliku raširenost i agronomsku važnost smokve kao uzgojne kulture na ovim prostorima.

²⁷ Ovakvo tumačenje zastupa Jurić (2005: 157) koji, pozivajući se na Brozović Rončević 1997, toponime *Pišćeti* i *Pišćine* iz čiovskoga korpusa svrstava u hidronime: «moguća je motivacija osnova *pišk-*, *pišč-* kao onomatopeja zvuka vode». U semantičkoj analizi tih toponima zaključuje da se «izviranje i točenje vode najčešće opisuje onomatopejom» (2005: 166).

²⁸ Usp. Jurić (2005: 157) u čijem se korpusu toponim *Podvornica* pojavljuje dvaput i svrstava među hidronime jer «distribucija nedvojbeno potvrđuje da je riječ o hidronimima», te se «dobra kvaliteta vode opisuje semantizmom ‘duboka’, ‘iz kamena’» (2005: 165). Ipak, Jurić dopušta mogućnost da je *Podvornica* i motivacijski geonim («motivacija – dobra zemlja»), uz napomenu «ako nije fitonim» (2005: 166). Za najvjerojatnije semantičko tumačenje ovog toponima u našem korpusu, vidi bilješku 36.

²⁹ Prema Skoku (ERHSJ I : 202), *brāv* je praslavenska riječ sinonimna ovnu, no bez mocije. Anić (1998:82) se priklanja Brugmanu i definira ‘brava’ kao kolektivnu imenicu za sitnu stoku oba roda. Na Bravarine je lokalno stanovništvo doista vodilo svu stoku na ispašu. Drugo tumačenje podrijetla ovog zoonima možemo povezati i sa ornitonimom *bravarica*, što je lokalno ime za drozda (*Turdidae*).

³⁰ *Kobiljak* dakako možemo tumačiti i kao zoonim (usp. Jurić, 2005: 166).

4.1.4. Toponimi koji likom izriču lokaciju i orijentaciju u prostoru

Velika je skupina toponima čiji su nazivi motivirani raznim načinima orijentacije u prostoru. Najčešći je opozitni par *vrh – pod(an)* u kojem je drugi dio para mnogo produktivniji jer su vrhovi reljefnih oblika u reljefu ispitnog područja neiskoristivi za bilo kakvu ljudsku aktivnost dok su plodni komadi zemlje koji su se ispod njih nalazili za lokalno stanovništvo bili od životne važnosti. Tako su u našem korpusu zabilježeni samo *Vr̄(h) Prodānjice*, *Vr̄(h) starinē*, *Vr̄(h) Veliša* i *Vr̄(h) Lenika*, dok je popis toponima nastalih ponoću prijedloga *pod(an)* mnogo dulji (*Po(d)glāvica*, *Pòbrdina*, *Podpòbrdina*, *Pòdvòrnica*, *Pòdgruda*, *Pòdrupa*, *Pòdabrīg*, *Podadāgetino*, *Podlenīk*, *Pòdonjā Baljēnica*, *Podgòspino*, *Pòdān Vējanova*, *Podljòljjinica...*).

U ovaj tip toponima koji nosi ideju lokalizacije svrstavaju se i tipovi imena tvoreni prijedlogom i imenicom. Prema Šimunović 1986: 28, ovakav je način imenovanja prikladan za male lokalitete i smatra se vrlo starim. Baš kao i gornji toponimi, i oni su određeni odnosom prema prirodnim ili kulturnim objektima. U ispitivanom području naišli smo na sljedeće toponime, koji se svi odreda odnose na male lokalitete: *Ko(d) čèsmīn*, *Ko(d) Šūstina hrāsta*, *Ko(d) Mátinā gūmna*, *Iza dvórā*, *Ko(d) Tónčeve vlašćicē*,³¹ *Ko(d) marīna*, *Ko(d) grāde*, *Ko(d) kàpelē*, *Kò(d) trna*, *Iza kāmēnce*, *Po(d) Pūljīn dvōr*, *Ko(d) vèlikog hrāsta*, *Ko(d) dvórā*.

U domeni mikrotoponima dva najčešća semantička motiva za tvorbu su upravo spomenuta motiviranost položajem i motiviranost vlasničkim odnosom (nazivanje po vlasniku). U prvom slučaju toponimi u nazivu nose ideju lokalizacije u odnosu na neki istaknuti element u bližoj okolini. (primjeri: vidi gore!) Od ovakvih je imena nastao i stari prefiksalni tip poput *Zagora*, *Zalug*, *Pothum*, *Podsused* (usp. Šimunović, 1986: 28), u našem korpusu *Zatòglāv* i svi toponimi s prefiksom *Pod(a)-*.

4.1.5. Toponimi nastali od antroponima s posvojnim značenjem

U drugom se slučaju formiraju jednočlani ili dvočlani izrazi (oblici s determinantom). Jednočlani se izraz tvori od posvojnog oblika imena ili nadimka (obiteljskog ili osobnog) (npr. *Ántino*, *Blāževo*, *Ĵánjino*, *Ĵèrkino*, *Ĵūričino*, *Mišino*; *Bābino*, *Būrino*, *Cóličevo*, *Čikārino*, *Čùkino*, *Domāčinovo*, *Gēmovo*, *Ĵàrebovo*, *Križanovo*, *Miždrakovo*, *Mūljargovo*, *Pèkasovo*, *Stārčevo*, *Šárino*, *Tàrifino*, *Vējanovo*, *Zélino*, *Žàbetino...*). Posvojni pridjev u funkciji toponima uvijek dolazi u srednjem rodu. S protokom vremena i promjenama vlasnika ime je izgubilo prozirnost no toponim je ostao jer se uvriježio. Dvočlani su izrazi

³¹ Ta se uzgojna vrsta smokve u lokalnom govoru naziva još i *smokva bilica*. Nominativ antroponima u toponimu je *Tonac*.

tvoreni po istom obrascu, samo što kod njih uz posvojni pridjev drugi dio toponimskog lika čine topografske imenice (*Bàrovinov dolič, Bášurina bānda, Bášurina rāvna, Brāška starina, Būdišina bānda, Čátini bōri, Čūćina starina, Gāljin dvōr, Gālžina křčina, Ĵōvīn klānac, Klāmuševa starina, Lébina starina, Lèventīn Lenīk, Mājorovi dvōri, Pèkātova Baljènica, Pòsronjina drāga, Pūljīn bōk, Sāpina Dōca, Šárina starina, Tāraseva drāga, Tòmikina rŭpa, Viskove nŭve*). U ovoj skupini u posvojnem obliku nisu zabilježena osobna imena već samo individualni i obiteljski nadimci.³²

Svi gornji primjeri imaju determinant muškog roda, no u jednočlanim je toponimima zabilježena i (daleko manja) skupina toponima ženskog roda, tvorena pomoću sufiksa *-ica*: *Gvérinica, Ūrinica, Vidākovica, Pírkovica, Milīnkovica, Kánica*.³³ Premda u mnogo manjoj mjeri, produktivan je i sufiks *-uša*: *Landèkuša, Gravānuša*. Iako se i u ovim slučajevima radi o posvojnim toponimima koji izriču odnos vlasništva, moguća su i druga tumačenja: tako je u primjeru toponima *Gravānuša* došlo do paraetimološkog povezivanja s apelativom ‘gavran’ pa ispitanici smatraju da je lokalitet dobio to ime jer nad njim često nadlijeću gavrani. Jurić (2005: 159) potrebu za pučkom etimologizacijom tumači iznimnom starošću i netransparentnošću navedenog leksema, a pravu etimologiju ovog toponima zbog stjenovitog i raspuklog tla povezuje s predromanskim leksemom *garma*.³⁴ Konfiguracija terena koji imenuje toponim iz našeg korpusa također bi mogla opravdati ovakvu etimologiju.

4.1.6. Hagionimi

Osim po imenima vlasnika, postoje i toponimi koji su dobili imena po svecima. U primjerima zabilježenima u našem korpusu najčešće bi se ime sveca kojem je posvećen neki sakralni objekt proširilo na čitav lokalitet. Zabilježena su četiri takva slučaja: *Svèti Nikola* (toponim je ime dobio po srednjovjekovnoj crkvi u uvali Lozica), *Svèti Ĵòsip* (ime kapelice na brdu Zatoglav, sada označava lokalitet na kojem je kapelica podignuta, danas omiljeno kupalište),

³² Jedinu iznimku čini posljednji primjer, *Viskove nŭve*. Na području na kojem pronalazimo navedeni toponim (u uvali Stupin, istočno od uvale Čelina) postojalo je još nekoliko toponima s „*Viskovim*“ kao determinantom. Danas je, uz *Viskove nŭve*, u upotrebi ostao samo još *Viskov bōk*. Iako je izvorna motiviranost determinanta „*Viskov*“ zamagljena, može se pretpostavljati da oblik dolazi od hipokoristika antroponima *Vice*, inače vrlo čestog muškog, a i ženskog imena na ovom području.

³³ Ojkonim *Kánica* može se povezati i s turcizmom ‘*kan*’ (usp. Skok, ERHSJ I : 654, *han* ili *kan* < tur. *han* < perz. *hanā*, ‘kuća, gostionica’), no ‘*kánica*’ je također i dio ženske narodne nošnje u ovom kraju. Za moguću analogiju usp. ojkonim Bŕnjica (naselje sjeveroistočno od Šibenika): ‘brnjica’ je također naziv za suknju, dio lokalne ženske nošnje.

³⁴ Usp. Skok: *garma* – ‘procjep u obalnoj stijeni’ (ERHSJ I : 553).

rt i brdo *Móvar* (po crkvi Sv. Mavra) i *Svëti Īvan* (na rtu *Plöčã*, po istoimenoj kapelici). Uvala koju taj rt zatvara naziva se *Stivãñica*, a čitav se poluotok zove *Stivãšnica*. Svi se toponimi sakralnog podrijetla nalaze na najisturenijim istakama kopna u more dok su u unutrašnjosti mnogo češći toponimi koji su ime dobili po religijskim građevinama (*Ko(d) kàpelē*, *Kàpelica*).

4.1.7. Toponimi čiji lik izražava djelovanje čovjeka u prostoru

Ponekad mikrotoponimi dobiju ime koje zrcali način njihova postanka: pri dijeljenju velikih obiteljskih gospodarstava, podijeljeni su se dijelovi još uvijek nazivali dijelom prijašnje cjeline (*Pëtina*, *Četvrtina*) a taj bi se naziv zadržao još i dugo nakon što bi ih se prestalo smatrati takvima, te bi se proširio na susjedne ograde i naposljetku postao naziv šireg lokaliteta. Zabilježeni su i primjeri imenovanja ograda po njihovu geometrijskom obliku (matematički netočno, *Kvãdar*).

Premda su mikrotoponimi prikupljeni na rogozničkom području veoma često nazivani po apelativima koji zrcale osobine i oblik terena (u našem su korpusu to, uz sve gore već spomenute, još i *Zãvala*, *Ravnica*, *Drãžica*, *Gãj*, *Pòdgãj*, *Tršje* i *Dùbrava*), jednako su brojni i oni koji svoj lik duguju apelativima koji opisuju čovjekovo djelovanje u okolišu (uz gore već spomenute, u korpusu nalazimo i sljedeće primjere: *Jančarica*,³⁵ *Gradina*, *Dvòrnica*, *Pòdvòrnica*,³⁶ *Gãljin dvòr*, *Iza dvòrã*, *Njivice*, *Kàpela*, *Kod kàpelē*).

4.2. Podrijetlo i starost toponima rogozničkog područja

Promatramo li podrijetlo i starost, toponimi sakupljeni na ispitanom području mogu se podijeliti u četiri skupine. U prvu i najmalobrojniju (0,85% korpusa) spadaju najstariji toponimi kojima se pripisuje predrimsko podrijetlo. Takvi su primjerice toponim *Gravãnuša* i ojkonom *Stupñn*, koji se najvjerojatnije razvio iz ilirskog oblika *Stelpona* oko 1000 god. pr.n.e. (usp. Šimunović 1986:40, 43). Drugu skupinu sačinjavaju toponimi romanskoga podrijetla, koji su heterogeni i po starosti i po podrijetlu. Nekolicina najstarijih

³⁵ Jančarica je u lokalnom govoru naziv za 'stog slame'. Bilo je to mjesto gdje je čitavo selo slagalo slamu u stogove i koristilo po potrebi kroz godinu. Nejasno je doduše je li stog slame dobio ime po već postojećem toponimu ili je bilo obratno.

³⁶ Premda postoji mogućnost da je lokalitet dobio ime po korovu dvorniku iz porodice troskota (*Polygonum*), za ovaj je toponim u našem korpusu najvjerojatnije objašnjenje koje nudi Skok (ERHSJ I : 466). On navodi da sveslavenska riječ *dvornica* ('ono što je pred kućom, pred vratima, vani') u južnoj Dalmaciji s prefiksom *pod-* ima značenje 'njiva oko kuće'. I ERJ (2002:973) definira leksem *podvornica* kao 'okućnica', dvorište; a potvrde nalazimo i u Šimunović 1986: 228, 233.

potječe iz dalmatskog (*Mòcira*,³⁷ *Kòpara*³⁸). Noviji su i brojniji mletački utjecaji (XV.–XVIII. stoljeće) koji se zrcale u obalnim toponimima s elementima *pūnta*, *vāla*, *škōj*, *mūl*, itd. Na kopnu je pronađen samo jedan jednočlani toponim mletačkog podrijetla (*Pètrāda*)³⁹ te nekoliko dvočlanih s apelativom *bānda*. Osim prostorne distribucije koja ih veže uz obalni pojas, važno je istaknuti i njihovu relativnu malobrojnost u usporedbi s toponimijom priobalnih područja sjevernog Jadrana ili otoka: broj toponima romanskoga podrijetla u cjelokupnom korpusu ne prelazi više od dvadesetak pojava (8,55% ukupnoga korpusa), uglavnom dvočlanih izraza s hrvatskim determinantom i mletačkim apelativom (*Bāšurina bānda*, *Būdišina bānda*, *Gōrnji mūli*, *Pūnta kōnja*, *Šimūn škōlj*, *Vōjni mūl*) ili jednočlanih toponima apelativnog podrijetla (*Kācōla*, *Plātić*, *Làntērna*, *Čikārino*).

Kako svi ovi apelativi čine sastavni dio čakavskog leksičkog i imenskoga korpusa, Jurić (2005: 160) zaključuje da „navedenu skupinu toponima jednako legitimno možemo smatrati i hrvatskima“.

Iz ovakve je raspodjele jezičnih slojeva vidljivo da je predromansko stanovništvo ovih prostora, baš kao i kasnije romansko, u toponimiji rogozničkog područja ostavilo malo traga. Hrvatski je etnički i jezični element ovdje bio dominantan još od ranog srednjeg vijeka, a prežitci romanskih jezičnih elemenata zrcale povijesni odnos Mletaka prema našim krajevima (*Pètrāda*) ili dokazuju potrebu za posuđivanjem dijelova maritimnog leksika iz mletačkog.

Treću i veoma malobrojnu skupinu (2,56% korpusa) čine turcizmi. Osim jednog ojkonima (zaselak *Māhala*), ostali su pronađeni u mikrotoponimima (*Ćātini bōri*, *Ćātinica*, *Tūrski bōk* kraj naselja Kanica, koje je i samo mogući turcizam, te noviji turcizam *Karāula*).

Četvrtu i daleko najveću skupinu (88,03% ukupnoga korpusa) sačinjavaju toponimi satkani od hrvatskoga leksičkog materijala različite starosti, od praslavenskih elemenata (*Glāvica*, *Gradina*) do suvremenih i vrlo recentnih. Najmlađi toponim u našem korpusu, kojemu sa sigurnošću možemo odrediti i godinu nastanka, jest *Frāpa*, ime koje je 1996. nadjeveno novosagrađenoj nautičkoj marini u uvali Soline. Leksem je nastao kao akronim imena i prezimena vlasnika ali u veoma kratkom vremenu uvriježio se kao punopravan toponim (*Idemo u Frāpu*.)

³⁷ Usp. Šimunović 1986: 221 – lat. *maceria*, ‘suhozid, gromača’. Ovaj se leksem smatra jednim od dalmatskih prežitaka.

³⁸ Usp. Šimunović 1986: 50 – *capra* + *-aria*, također kao dalmatski prežetak.

³⁹ Na tom je lokalitetu u prošlosti bio kamenolom.

5. Toponimija mjesta Rogoznica

Rògoznica – fitonim. ‘Rogoz’ je praslavenski naziv za močvarnu biljku *Typha latifolia*, raširenu posvuda u plitkim vodama jezera i močvara. Na području mjesta danas više ne rastu rogozi, a toponim služi kao dokaz nekadašnjeg prostiranja. Osim naselja, toponim imenuje i prirodnu luku, tj. zaljev oko kojeg se smjestilo naselje (*Rògoznica* ili *Rògoznička lúka*). Mještani ga zovu samo *Lúka*. Stanovnici ostatka općine Rogoznicu jednostavno nazivaju *Sèlo* (*Īdēn u sèlo*.) Prije ulaza u današnje naselje, na kopnu prije Kopače, nalazi se napušteno naselje *Stàro Sèlo*. Prema Šimunović 1986: 28, to je vrlo drevan i neutralan način nastanka zemljopisnih imena. Mjesto Rogoznica danas se sastoji od četiri dijela: najstariji su dijelovi otok *Kòpara* te kopneni predio *Kòpača*,⁴⁰ koji su međusobno povezani mostom. Predjeli *Lòzica*⁴¹ i *Cr̃ljīna*⁴² trajno su naseljeni tek u najnovije vrijeme: do šezdesetih godina prošloga stoljeća na njima su se nalazila samo poljoprivredna dobra.

Na poluotoku Gradina⁴³ nalazi se i jezero podzemnim putem povezano s morem, zaštićeni prirodni fenomen koji mještani nazivaju samo *Ĵèzero*, dok su nazivi *Zmàjevo Ĵèzero* i *Zmàjevo òko* (motiviran oblikom te kraške vrtače nadovezanim na priču iz narodne predaje o zmaju koji obitava na dnu) u uporabi uglavnom među strancima i posjetiteljima. Na samom kraju mjesta nalazi se bivši vojni kompleks (nekadašnja Vojna komanda JNA) u kojem je sada smještena Općina, no područje čuva svoje prijašnje ime *Karàula*.

Unatoč pučkoj etimologiji koja je smatra fitonimom, poluotok *Kòpara* je dalmatoromanski leksički ostatak, baš kao i uvala *Sòline* (*salina*, usp. Skok, III: 305). Ostali su toponimi romanskog podrijetla u govor prodrli u vrijeme mletačkih osvajanja: *Kānap* (< *campo*), naziv za staro mjesno groblje, ili još nedavnije, u prošlom stoljeću: toponim *Fāбрика* koji imenuje područje oko tvornice za preradu ribe danas supostoji uz stariji naziv *Kanàrija*, balkanski turcizam arapskog podrijetla (usp. Skok, II:31: ar. *Qynnare* > tur. *kanara*, ‘mesarnica’). Toponimi novijeg postanja u samom mjestu redom su građeni

⁴⁰ Nekadašnja obradiva površina, ime je nastalo od praslavenskog poljoprivrednog termina *kopa*. *Kopača* je i oruđe kojim se obrađuje zemlja (usp. Skok, ERHSJ II: 144).

⁴¹ Toponim nastao od *loza*, praslavenskog poljoprivrednog termina (ERHSJ II: 321–322). S deminutivom na *-ica* čest je toponim u Dalmaciji.

⁴² Lik ovog toponima najvjerojatnije je motiviran sastavom tla. Finka i Šojat 1960. (u doba kad je lokalitet još nenaseljen i na njemu su uglavnom pašnjaci i poljoprivredne čestice) prikupljaju varijante *Cerīnā*, *Cerlīnā*, *Cerljīnā* i *Crīnā*, od kojih niti jedna danas više nije u uporabi. Na predjelu su kasnih šezdesetih izgrađena radnička odmarališta za radnike iz Niša i Sokobanje, a odmah potom započela je i izgradnja vikendica i trajno naseljavanje.

⁴³ Toponim *Gradina* nastao je od praslavenske riječi za grad. Usp. Skok (ERHSJ I : 603) prema kojem augmentativna izvedenica *gradina* označava ‘ruševinu starog grada’ tj. naselja.

od hrvatskog leksičkog materijala (*Nõvo grõblje, Mõst, Nõva škõla, Kod samopõsluge, Širina, Milõne, Põdvõrnica, Tõranj, Bõkina kùca*) dok su među toponimijom obalnog područja (nazivi uvala, rtova, otočića) česti primjeri mletačkog utjecaja (*Gõrnji mùli, Kàcõla, Rìva, Škõjić*) ili primjeri supostojanja romanskog i hrvatskog naziva za isti lokalitet. Primjerice, za najistureniji dio kopna prema pučini, rt *Plõčã*,⁴⁴ u narodu je uobičajeniji naziv (*Pũnta*) *Plãnka*, u kojem je ista ideja izrečena romanskim leksičkim materijalom. U tu kategoriju spada i hibridni spoj *Pũnta kõnja*, u kojem se (kao i u mnogim drugim dvočlanim toponimima koji sadržavaju član *pũnta*) toponimizirani romanski apelativ koji označava istaku kopna u more spaja s domaćom riječi koja opisuje izgled istake.⁴⁵

6. Ostali ojkonomi na području rogozničke općine

Prema Planu prostornog uređenja općine izdanom 2008. godine, općina Rogoznica ima 13 naselja od kojih je sedam smješteno na obali, no broj naseljenih lokaliteta daleko je veći. Uz trinaest većih naselja (*Rõgoznica, Zẽčẽvo, Òglãvci, Rãžanj, Dvõrnica, Lõžnice, Põdõrljak, Sãpina Dõca, Podglãvica, Ĵarẽbinjãk, Kãnica, Zatõglãv, Stivãšnica*) postoji još dvadesetak zaselaka različite veličine i broja stanovnika.

Neki od zaselaka nose imena po prezimenima (*Krãljevići, Karãbatići*) ili obiteljskim nadimcima svojih stanovnika (*Buçinovi, Mũljargovi, Tarãševi, Sãlići, Mišini*). Zabilježeni su i dvočlani nazivi s determinantom koji je u obliku posvojnog pridjeva (*Ćenkova Kõtelja, Livãkova Kõtelja, Šãrina Kõtelja, Pãlasova Kõtelja, Gãkove Lõžnice, Bãbićeva Dõca*). *Modrič, Sirkovina* i *Smõkvica* su fitonimi, a *Kãlebova Lũka* ima zoonimski determinant. *Piščẽt* i romanizam *Plãtić* su motivirani sastavom to jest oblikom tla. *Mãhala* je turcizam,⁴⁶ a *Mõcira* romanizam.⁴⁷ Završni segment *-ona* u ojkonomu *Stupin (Stelpona)*, kao i arheološki ostatci na lokalitetu ukazuju na ilirsko podrijetlo.

Motiviranost ojkonomima *Prodãnjica* još uvijek je transparentna ('prodano zemljište'). Premda pučka etimologija *Ĵarẽbinjãk* smatra zoonimom i povezuje s jarebicama, ispravnije ga je smatrati fitonimom.⁴⁸ O značenju toponima *Dvõrnice* već je bilo govora: premda ima i vjerojatnijih tumačenja, ni ono fitonimsko se ne može sasvim isključiti.

⁴⁴ Južnoslav. *plõca* od starocrkvenoslavenskog *plaka*, 'ravan kamen'.

⁴⁵ Prema Skok (ERHSJ II: 142–143), *konj* je čest oronim, te znači 'planina'.

⁴⁶ Usp. Erj, 6 : 55: tur. *mahalle* od arap. *mãhallã*, 'dio sela, zaselak'.

⁴⁷ Vidi bilješku 37.

⁴⁸ Usp. ERj, 4 : 333: *jarebinjak* bot. 'vrapče sjeme' i *jarebika* ili *jarebina*, drvo ili grm sličan oskoruši.

Ojkonim *Zêčevô* nastao je od vrlo čestog zoonima koji je prisutan i na drugim mjestima u priobalju i zaleđu. Upravo je zbog toga službeno ime ovog naselja *Zečevô Rogozničko*. Lokalni živalj razlikuje *Mãlo Zêčevô*, dio naselja u koji se prvi uđe s magistrale, i *Zêčevô*, nastavak istog naselja nešto dalje od ceste.

Ojkonim *Rážanj* metaforičkog je podrijetla: ime je dobio zbog izduženog oblika rta na kojem se smjestilo naselje, a koji je narodnu maštu podsjećao na ražanj. Duboka i obla uvala *Kâcôla* ime također duguje procesu metaforizacije: mletacizam *kâcôla* (ERSHJ II : 10) označava zaimaču. *Kâcôla* je jedini metaforički romanizam koji je pronađen u korpusu.

I *Čelina*, *Ždrilo*, *Glâvica* i *Òglâvci* su ojkonimi metaforičkog podrijetla. Nastali su ugledanjem na izvanjsku anatomiju ljudskog tijela. *Podglâvica* (izgovara se *Poglâvica*) jest toponim motiviran položajem. Naselje se dijeli na tri susjedstva: *Živkovi* (većina Poglavičara preziva se Živković), *Pûljini* i *Tûrnićevi*. U posljednja se dva slučaja izgubila izravna etimološka veza jer se stanovnici tih dijelova mjesta danas prezivaju Goleš i Županović.

Motiviranost položajem očitava se i u imenima ojkonima *Pòdòrljak* (naselje ispod brda *Òrljak*) i *Zasèlo* (zaselak smješten iza Dvornice).

7. Oronimi

Na rogozničkom području čest je slučaj da naselje nosi isto ime kao i brdo na kojem ili kraj kojeg se nalazi, a redosljed imenovanja nije uvijek lako odrediti. Zaselak *Ĵarèbinĵak* nalazi se tako ispod istoimenoga brda (257 m n.v.), mjesto *Vâdalj* iznad istoimenog brda (346 m n.v.), a zaselak *Sûpljâk* ispod istoimenog vrha (237 m n.v.) koji još nosi i ime *Biljulja*. Često je i imenovanje naselja po položaju u kojem se nalazi u odnosu na obližnje brdo (*Podglâvica*, *Pòdòrljak*) a prisutan je i obrnut proces, u kojem brdo ili njegova najviša točka dobiva ime po naselju iznad kojeg se nalazi: *Kâniški vrh* (100 m n.v.), iznad naselja Kanica.

U stvaranju oronima često se koristi geografski termin: *brîg* (*Brîg o Baljènice*) ili *vr(h)*:⁴⁹ *Vřh Vêliša* (153 m n.v.), *Vřh Lenîka* (381 m n.v.). Metafora „glava je vrh“ čestom je uporabom (*Stupînska glâvica*, *Široka glâvica*, te tripud zabilježen sam toponim *Glâvica* bez determinanta) postala toliko okamenjena u svijesti govornika da je neki ispitanici doživljavaju kao geografski termin, istovrijedan brdu. Zabilježeni su i nazivi koji se mogu protumačiti i kako fitonim i kao metaforička tvorba (*Krûšica*) te kao zoonim i kao metaforička

⁴⁹ U čuvanju fonema /h/ govornici nisu bili dosljedni. Često je isti govornik koristio i jedan i drugi oblik: „Na Vř Vêliša ti nêmã ništa, tò ti je čič kãmên. (...) Vřh Lenîka je mãlo dãljê.“

tvorba (*Kòbiljāk*). Prema Šimunović 1986: 222 *kobiljak* je sedlo, morfološki oblik krša. Isti autor (1986: 256) *zaglav* opisuje kao „glavati rt koji zaklanja uvalu“, „oblo brdo kao rt“, što je točan opis rogozničkog brda *Zatòglāv* (165 m n.v.). Brdo *Slīmica* (295 m n.v.) i istoimeni vrh (*Slīmica* ili *Slīmički Vrh*) ime su dobili po topografskom terminu *slime*, ‘vrh planine’.

Móvar (120 m n.v.) i *Māli Móvar* (98 m n.v.) te istoimeni rt i uvala su toponimi na poluotoku Stivašnici. *Móvar* je hagiotoponim izveden od svetačkog imena (*Sv. Mávro*). Ako je postojala, crkva Sv. Mavra nije sačuvana. Na rtu se danas nalazi kapelica posvećena Sv. Anti. Na Movru bile su smještene vojne promatračnice JNA i ostali vojni sadržaji, a postoje i ostatci austrijske tvrđave.

Etimologija toponima *Lenik* i *Vādalj* je nejasna.

8. Imena otoka

Rogozničko je područje jedini dio obalnoga hrvatskog kopna koji nije zaštićen otocima. Otoci su na ovome području malobrojni, nenaseljeni i površinom maleni. Neki od njih su zapravo samo malo veći grebeni ili sike pa je njihovo poznavanje i imenovanje od koristi samo ribarima i pomorcima. Svojim se strateškim položajem izdvaja otočić *Vèla Smòkvica*, jedini otok na kojem je zabilježena ljudska aktivnost i povremena naseljenost.⁵⁰

U imenovanju otoka miješaju se slavenski i romanski (tj. hrvatski i mletački) elementi. Najmanji se otoci uglavnom nazivaju ‘*škòlj*’ ili ‘*škòljic*’.⁵¹ Takvi su toponimi zabilježeni više puta. Čest je slučaj da za isti otok postoje dva ili čak više naziva (tako se primjerice toponimi *Ĵáz* i *Šīmūn škòlj* odnose na isti otok, kao i *Mūlo* i *Làntèrna*). I ovdje su među toponimima pronađeni zoonimi (otočić *Kalèbinjāk*) i fitonimi (*Smòkvica MālaVèla*, *Lùkvenjāk*).

9. Zaključak

Toponimija zorno odražava reljef, povijest i utjecaj čovjeka na svoj okoliš. Tako se i u korpusu toponima prikupljenom na području Rogoznice odražavaju reljefne i društvene karakteristike obrađivanog područja, na tvorbene načine koji su karakteristični za čakavsko i štokavsko narječje hrvatskog jezika i uz ishode koji su zabilježeni i na drugim mjestima duž obale (usp. Šimunović 1986, Jurić 2005, Jurić i Vuletić 2006, i sl.).

⁵⁰ Od pedesetih do devedesetih godina prošloga stoljeća na njemu su bile smještene topničke baterije JNA, vojni poligoni i ostali vojni sadržaji.

⁵¹ Zabilježene su i varijante *škòj*, *škòjic*.

Mikrotoponimi uglavnom opisuju karakteristike terena ili antropomorfnim elementima izriču pripadnost nekom pojedincu, rodu ili obitelji. U toponimima nastalima iz apelativa imenski oblik upozorava na postojanje neke važne prirodne odlike, a plural služi kao obavijest da je riječ o toponimu. Većina mikrotoponima je prozirna jer su to uglavnom najmlađi toponimi koji u jeziku još nisu izgubili svoju primarnu apelativnost. Ta je toponimija, s izuzetkom veoma malog broja turcizama te romanskih i predromanskih ostataka, gotovo u cijelosti hrvatska.

Iz toponimije se mogu iščitati kontakti kultura i povijest područja. U ispitanom su korpusu pronađeni romanizmi koji pokrivaju širok vremenski luk, od ranosrednjevjekovnih dalmatoromanskih ostataka (*Kòpara, Mòcira, Móvar, Sòline*) do recentnijih mletačkih, među kojima prevladavaju oni apelativnog podrijetla (*Kčanap, Mùlo, Pòrat, Škòlj, Pùnta*). Zabilježena je i nekolicina turcizama, uglavnom u mikrotoponimiji unutrašnjosti. Romanizmi su uglavnom lokalizirani na otoke i obalno područje (u unutrašnjosti su od romanskih jezičnih elemenata zabilježeni samo dalmatoromanski ostatak *Mòcira* i mletacizam *Pètrāda*).

Toponimi zrcale značajke govora iz kojih su proistekli pa tako neki čuvaju čakavska obilježja (primjerice, sačuvan skup *čr-*, kratku množinu i silazne naglaske u sredini riječi) dok u nekima primjećujemo štokavske karakteristike (kao u primjeru *Črljīna*) koje svjedoče o hibridnoj naravi ovdašnjih govora.

Toponimija slovi za najpostojaniji sloj jezika, najmanje podložan promjenama. To je toponimima poput *Gravànuša, Stupīn, Kòpara, Mòcira, Móvar* dokazao i naš korpus. No toponimi nisu okamenjena kategorija i svakom većom promjenom životnih uvjeta dolazi i do stvaranja novih toponima i/ili prenamjene već postojećih, za što su u korpusu rogozničkih toponima također pronađeni primjeri. Depopulacijom zaleđa brojni se toponimi nepovratno gube, no isti je slučaj i s područjima koja bilježe veliki priljev novog stanovništva. Zbog toga je nužno obraditi i pohraniti svo naše onomastičko blago i tako ga sačuvati od zaborava.

POPIS TOPONIMA:

1. MIKROTOPONIMIJA UNUTRAŠNOSTI OPĆINE ROGOZNICA

Napomena: svaki od navedenih mikrotoponima koji imenuju pašnjake, vinograde, maslinike ili obradive površine⁵² sastoji se od jedne ili više „ograda“, to jest zemljišta veličine oko 2000 m².

Ántino – pašnjak u Podonjoj Baljenici

Bàbino – pašnjak ispod Lenika

Baljènica – područje iznad Mocira i Jarebinjaka, bogato vodom. Dijeli se na Gornju i Podonju.

Bàrovinov dolíć – obradive površine i maslinici ispod Mocira

Bàšurina bānda – obradive površine na padinama brda I od baljeničke vode

Bàšurina ràvna – plodno zemljište u podnožju brda Veliš, od Mocira na istok, na pola puta između Mocira i zaseoka Mahala. Danas neiskorišteno, oko njega su maslinici.

Blāževo – pašnjak i obradive površine sa SI strane Mocira.

Brāška starìna – obradive površine i maslinici između Podglavice i Mocira

Bravàrine – vinogradi S od Lenika

Bríg od Baljènice – obradive površine na padinama brda JZ od baljeničke vode

Bùdišina bānda – pašnjaci. „Dalje iznad Mocir, u brdu, cila banda od brda Jarebinjaka“

Bùrino – obradiva površina s gustirnom uz mociranske kuće

Bñistre – pašnjak između Mocira i Mahala

Cólicevo – pašnjaci i obradive površine kod Mocira

Čikāрино – pašnjak i maslinik S od Mocira

Čátini bõri – borova šuma između Mocira i Podglavice

Čátinica – pašnjaci između Mocira i Podglavice

Čùćina starìna – pašnjaci J od Mocira

Domāćinovo – veliko područje iznad Podgospina. Na njemu su bili vinogradi i maslinici.

---

⁵² Ovdje je izraz *obradiva površina* upotrijebljen umjesto *njiva* ili *oranica* jer se ta zemlja više ne obrađuje i zarasla je u korov. Od svih se navedenih mikrotoponima obrađuju samo još maslinici te pokoji vinograd.

- Dràga** – obradive površine i maslinici s istočne strane Jarebinjaka
- Dràga** – pašnjaci i maslinici SZ od Mocira
- Dràžica** – obradiva površina i pašnjak istočno od mociranskih kuća
- Fránjićevica** – pašnjaci i obradive površine ispod Lenika
- Gàljīn dvōr** – „vrtli okolo mista“. Skupno ime za sve obradive površine koje se diraju okućnica mociranskih kuća. Ime dobila po obiteljskom nadimku velike većine Mocirana, „Galjini“.
- Gàljina křčina** – obradiva površina kod Mocira
- Gēmovo** – područje u Podonjoj Baljenici koje se koristilo za ispašu ovaca. Uz rubove su bile zasađene masline.
- Glàvice** – pašnjaci na istoimenoj uzvisini (Glavica, 122 m n.v.)
- Gonjīke/Gonjīci** – obradive površine i maslinici između Podonje Baljenice i zaseoka Mocira.
- Gravànuša** – pašnjak uz more, između Čelina i Stupina
- Iza dvórā** – obradiva površina iznad zadnjeg reda mociranskih kuća
- Iza kāmencē** – pašnjak iznad Pobrdine
- Jančarica** – ograda kraj Mocira na kojoj se zajednički čuvalo sijeno, „pojata na otvoren“
- Jánjino** – pašnjaci kraj Mocira, uz rub područja maslinici
- Jasēnī** – vinograd sa SI strane Mocira
- Jêrkino** – vinograd kod Mocira, danas maslinik
- Jōvīn klánac** – pašnjak između Podglavice i Mocira
- Jūričino** – obradive površine i maslinici kod Mocira
- Kàlebovica** – pašnjaci JZ od Jarebinjaka
- Kàpela** – zavjetna kapelica podignuta uz glavni put između Podglavice i Mocira. Područje Z od nje naziva se Podgospino.
- Klàmuševa starīna** – obradive površine i maslinici J od Mocira
- Ko(d) čěsmīn** – pašnjak između Mocira i Mahala
- Ko(d) grāđe** – pašnjak S od Podglavice
- Ko(d) kàpelē** – maslinik kod Podgospina
- Ko(d) kòprvē** – pašnjak u donjem Velišu
- Kod marúna** – maslinici između Mocira i Podglavice
- Ko(d) Mátina gúmna** – obradive površine uz nekadašnje gumno, između Mocira i Mahala

Ko(d) Míkinē gùstīrne — obradiva površina kod Mocira

Ko(d) Šérićeve gostiōne – mjesto na kojem se od magistrale⁵³ pružaju lokalni putevi za Stupin i Čelinu na J i Podglavicu i Mocira na S. Gostionica je već petnaestak godina zatvorena, kao i Zadruga koja je poslovala u istom kompleksu.

Ko(d) Šústina hrásta – pašnjak, „prvi poviše Mocir“

Ko(d) Tónčeve vlašćicē – obradive površine iznad Podglavice. Nekad su se tu uzgajale smokve. Danas su tu maslinici.

Kò(d) trna – pašnjak S od Podglavice

Kòd vèlikog hrásta – obradive površine i maslinici između Kopače i magistrale

Kòtelja – (N mn., sr. rod) grupni naziv za sve njive i oranice koje su stanovnici Mocira i Jarebinjaka posjedovali „u Koteljin“, u najsjevernijem dijelu općine, nekoliko kilometara iznad svojih zaselaka. Te su obradive površine bile raštrkane oko zaselka Ložnice. Neka od pojedinačnih imena su: Jasenovo, Landekuša, Kod staroga dvora, Gverinica...

Krāj àsvāлта – završetak asfaltne ceste i nastavak makadamskog puta od Mocira prema Jarebinjaku. Maslinici i pašnjaci.

Križanovo – maslinici Z od Podglavice

Krùšica – područje u podnožju brda Kobiljak s velikim, danas zapuštenim vojnim sadržajima iz doba JNA. Toponim se na katastarskoj karti bilježi kao Krušice.

Kvâdar – pašnjak I od Krušice

Krčina – obradiva površina od Kraja asvalta prema Jarebinjaku

Làzić – utvrđeni put kroz ograde, povezuje lokalitete Gornje Baljenice

Lébina starina – obradive površine i maslinici iznad Podglavice

Lenīk – brdo istočno od Baljenice

Lèventīn Lenīk – vinogradi na zapadnoj strani Lenika

Màjorovi dvóri – odavno napušteni zaselak od samo nekoliko kuća, između Podglavice i magistrale, danas ruševine

Míšino – vinogradi „poviše Gonjиков“

Miždrakovo – maslinici ispod Vejanova prema Jarebinjaku

Mùljare – obradive površine i maslinici ispod magistrale, između Stupina i Čeline

Na rěbrī – pašnjaci i maslinici JI od Jarebinjaka

---

⁵³ Misli se na Jadransku magistralu.

- Njīvice** – obradive površine i masilnici u podnožju zapadne strane brda Jarebinjak
- Òblog** – padina s pašnjacima kroz koju prolazi put Mocira-Jarebinjak
- Òrlovica** – maslinici i pašnjaci S od Podglavice
- Òsridak** – pašnjaci kroz koje je nekad išla oputina (prečac) prema staroj školi u Jarebinjaku
- Pèkasovo** – pašnjaci ispod Leventina Lenika
- Pèkātova Baljènica** – pašnjak u Podonjoj Baljenici
- Pètina** – obradiva površina i maslinik J od Podglavice
- Pètrāda** – pašnjak i maslinik kod Podglavice
- Pljūškača** – strmo područje u podnožju Lenika, služilo za ispašu koza i ovaca
- Pòbrdina** – strmo područje obradivih površina i maslinika, na pola puta između magistrale i Podglavice. Tim dijelom prolazi glavni put prema Podglavici.
- Pod Pūljīn dvōr** – obradive površine i maslinici između Podglavice i magistrale
- Pòdabrīg** – obradive površine na padinama brda JZ od baljениčke vode
- Podadāgetino** – pašnjak u Podonjoj Baljenici
- Podlenīk** – pašnjaci i obradive površine ispod brda Lenik
- Pòdonjā Baljènica** – zaravnjeni dio ispod Baljenice, područje prema zaseocima Mocira i Jarebinjak.
- Podpòbrdina** – obradive površine i maslinici, u posljednje vrijeme i naselje vikendaških kuća koje se preko magistrale spojilo s Čelinom i Stupinom.
- Pòdrupa** – pašnjaci kod Mocira, rubni dijelovi su se obrađivali.
- Pokrčīnica** – pašnjaci kod Mocira
- Pòsronjina drāga** – obradiva površina u Baljenici
- Prodānjica** – naselje vikendaških i stalnih kuća, nastalo uz magistralu, na nekadašnjem području maslinika i obradivih površina. Toponim je na katastarskim kartama zabilježen kao Prodanica.
- Pūljīn bōk** – obradive površine na padinama brda I od baljениčke vode
- Pūljīne** – plodno polje na visoravni ispod zaselka Ložnice. Istoimeni zaselak s nekoliko kuća.
- Pūrkovica** – pašnjak I od Baljenice
- Ravnīca** – pašnjak i maslinik kod Podglavice
- Róžno** – obradive površine i masilnici Z od Jarebinjaka

- Rùpa** – pašnjaci i maslinici I od Mocira
Sād – obradiva površina kod Podglavice
Sàdić – obradiva površina kod Mocira, danas maslinik.
Slàvuja/Slàvulja – vinogradi J od Mocira
Slīmica – vrh i izvori vode na istoimenom brdu. U katastru upisani kao Slimnica.
Stārā vřtlača – vinograd u Podonjoj Baljenici
Stārčevo – pašnjak u Podonjoj Baljenici
Šárina starina – obradive površine i maslinici J od Mocira
Šólicevo – pašnjaci I od Jarebinjaka
Tàrifino – obradive površine u Baljenici
Tòbolja – obradiva površina i maslinik između Podglavice i magistrale
Tòmikina rùpa – obradiva površina i maslinici I od Mocira
Tršice – parcela obradive zemlje između Križanova i Barovinova Dolića
Ūrinica – vinogradi kod Mocira
Vějānovo – maslinici na „Kraju asvalta“, Z od Mocira, na pola puta prema Jarebinjaku
Vèlikā strána – pašnjaci sa zapadne strane brda Jarebinjak, zapadno od istoimenog naselja.
Viskove nřive – obradive površine i maslinici kod Čeline
Vř(h) Prodānjice – obradive površine i maslinici iznad naselja Prodanjica
Vř(h) starinē – obradive površine i maslinici. Sjeverni, najvišojiji dio prostora između Mocira i Podglavice, zemljišta najbliža Mocirama.
Zāvala – obradive površine s istočne strane Jarebinjaka
Zéline – pašnjak i maslinik u Podonjoj Baljenici
Žābetino – vinograd u Podonjoj Baljenici
Ženica vřtlačica – nekadašnji vinograd u Podonjoj Baljenici, još uvijek s divljom lozom. Kasnije služio za ispašu ovaca.

2. MJESTO ROGOZNICA

- Bākina kùća/(Stāra) škōla** – druga najveća kuća u mjestu. U njoj je do 2004. bila osnovna škola. Nalazi se na Širini. „Bākin je bija Őrljačanin, pòvratnik iz Àmerikē. Sagrādija je nājevću kùću u sèlu. Nřje se ženija. Pòslī je ù njōj bila škōla.“

- Čřkva** – mjesna crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije
- Čřljřna** – poluotok SI od Kopače
- Čřvanj** – zapuštene obradive površine kod Starog Sela, u takozvanom Rogozničkom polju.
- Dèbelĩ ft** – istaka kopna prema otvorenom moru, najizbočeniji dio poluotoka Gradina prema JZ
- (Marĩna) Frãpa** – nautička marina u uvali Soline
- Gõrnji mùli** – uvala na JI strani Kopare. Vikendaško naselje.
- Gradina** – poluotok u produžetku marine
- Jèzero/Zmãjevo jèzero/Zmãjevo òko** – jezero na poluotoku Gradini
- Kàcõla** – uvala sa Z strane poluotoka Gradina
- Kanãrija/Fãbrica** – stara tvornica za preradu ribe. Danas ruševina na kraju mjesta.
- Kãpelica** – zavjetna crkvice na rtu na kraju poluotoka Gradina
- Karãula** – zgrada Općine i drugih komunalnih službi, na najjužnijem dijelu Kopare.
- Kod samopòslugē** – proširenje s tržnicom na početku nasipa koji povezuje Kopaču s otokom Kopara. Obilježeno je velikom zgradom u kojoj je do početka devedesetih bila velika Mesoprometova trgovina živežnim namirnicama pa ga pod imenom *Kod Mesoprómeta* još uvijek spominje starija generacija. To je inače centralna točka s koje se ide u stari dio mjesta ili u novi, turistički dio s marinom.
- Kõpača** – najveći predio današnje Rogoznice. Prostire se čitavim obalnim pojasom poluotoka. Na istoku se spojila s Čřljinom, na zapadu s Lozicom.
- Kõpara** – otok nasipom povezan s Kopačom. Na njemu se nalazi stari dio mjesta.
- Kopĩšće** – uvala na Z dijelu poluotoka Gradina. Na katastarskim kartama zapisana je kao Koprišće.
- Lòkve** – najsjevernije rogozničko naselje. Poljoprivredno područje bogato vodom, donedavna su na njemu bile samo oranice a u zadnja dva desetljeća izgrađeno je naselje koje se na jugu spojilo s Kopačom.
- Lòzica** – uvala i najzapadnije rogozničko naselje
- Lúka** – zaštićena uvala koju zatvaraju Čřljina i Krušica. Na katastarskoj karti navedena kao Šibenska luka kako bi se razlikovala od istoimene uvale i mjesta kod Ražnja.

Milīne – predio od Kopače do uvale Soline

Mōst – prvotno kameni nasip a kasnije asfaltirana cesta i šetnica uz more koja spaja Kopaču i Koparu. More se počelo nasipati nakon prestanka turskih najezdi. Sve dok krajem XIX. stoljeća nije dovršen, postojalo je nepisano pravilo da „*nijedan dvorāncina nē može dōc ù mīsto dōk ne dōnese sà sobōn bāren 1 kīl kāmena za mōst*“. Dok sredinom šezdesetih godina nije povišen i asfaltiran, poplavljivala ga je svaka plima.

Nōva škōla – školska zgrada sagrađena 2004. u Lokvama.

Nōvo grōblje – novi dio groblja na Kopari, izgrađen osamdesetih godina prošlog stoljeća

Podāškrīlj – uvala iza Jezera, okrenuta prema zapadu

Pōdvōrnica – naselje uz magistralu, prije ulaza u mjesto. Na lokalitetu su prije izgradnje kuća bili maslinici i obradive površine. Izgradnjom vikendaških kuća spojilo se s Rogoznicom.

Rāčice – uvala na SI strani Kopare. Vikendaško naselje.

Rīva – glavna šetnica duž zapadne strane otoka Kopara, od mosta do Kanarije.

Rōgoznica – općinsko središte, naselje na otočiću Kopara, nasipom spojeno s kopnom. Etnik: Rogožnjani, Rogožnjani, Rogožnjanka. Ktetik: rogožnjanski.

Sōline – uvala u kojoj se nalazi nautička marina

Stāro gōblje/Kānap – ograđeno groblje iza crkve, u funkciji do početka osamdesetih. „Do prije dvaespēt gōdīn ukopāvalo se u Kānu“

Stāro Sēlo – staro napušteno naselje prije ulaza u današnju Rogoznicu, sastoji se od nekoliko ruševnih kuća.

Širina – proširenje na sredini rogozničke rive

Tūranj – najviša kuća na rogozničkoj rivi, kamena četverokatnica podignuta krajem XIX. stoljeća.

3. OSTALA NASELJA U ROGOZNIČKOJ OPĆINI

Bābićeva Dōca – (N mn., sr. rod) zaselak Z od Podorljaka

Būcīnovi – zaselak JZ od Dvornice

Čēlina – naselje J od Podglavice. Na katastarskoj karti netočno zabilježeno kao Čelina.

Čīkarina Drāga – zaselak I od Dvornice

- Ćenkova Kòtelja** – (N mn., sr. rod) zaselak SI od Sapinih Doca
- Dõnji Modrĩč** – zaselak I od Dvornice
- Dvõrnica** – naselje, 347 stanovnika. Etnik: Dvorničanin, Dvorničanka, Dvorničani. Ktetik: dvornički.
- Gàkove Lõžnice** – zaselak Z od Ložnica
- Gõrnji Modrĩč** – zaselak SI od Dvornice
- Jarèbinjāk** – naselje, 18 stanovnika. Etnik: Jarebinjačan, Jarebinjačanka, Jarebinjačani. Ktetik: jarebinjački.
- Kàlebova Lúka** – naselje J od Zatoglava
- Kánica** – naselje J od Dvornice
- Karàbatići** – zaselak J od Podorljaka
- Kljùkače** – zaselak JZ od Dvornice
- Kòbiljāk** – zaselak S od Kopače
- Králjevići** – zaselak Z od Dvornice
- Krùgljica** – zaselak J od Podglavice. Na katastarskoj karti zabilježeno kao Krukljica, drugdje i kao Kruglica.
- Livákova Kòtelja** – zaselak S od Sapinih Doca
- Lõžnice** — naselje, 32 stanovnika. Etnik: Ložničar, Ložničanka, Ložničari. Ktetik: ložnički.
- Lúka** – uvala J od Zatoglava
- Ljóljinica** — naselje J od Zatoglava
- Màhala** – zaselak SI od Podglavice
- Mìlĩnkovica** – zaselak I od Podglavice
- Míšini** – zaselak SZ od Podorljaka
- Mòcira** – zaselak S od Podglavice
- Mùljargovi** – zaselak JI od Podglavice. Na katastarskoj karti zabilježeno kao Muljarkovi.
- Òglāvci** – naselje, 34 stanovnika. Etnik: Oglavčar, Oglavčarka, Oglavčari. Ktetik: oglavčarski.
- Pàlasova Kòtelja** – zaselak SI od Sapinih Doca
- Pazdělj** – zaselak JI od Sapinih Doca
- Pěleš** – zaselak SI od Zečeva
- Pišćēt** – zaselak I od Sapinih Doca
- Plàtić** — naselje J od Zatoglava

Podglāvica – naselje, 197 stanovnika. Etnik: Poglavičar, Poglavičarka, Poglavičari. Ktetik: poglavičarski.

Pòdòrljak – naselje, 162 stanovnika. Etnik: Orljačanin, Orljačanka, Orljačani. Ktetik: orljački.

Prodànjica – vikendaško naselje JZ od Podglavice

Pùljine – zaselak J od Ložnica

Rážanj – naselje, 180 stanovnika

Sālići – zaselak SI od Dvornice

Sāpina Dōca – naselje, 123 stanovnika. Etnik: Dolačar, Dolačarka, Dolačari. Ktetik: dolačarski.

Sírkovina – zaselak SZ od Jarebinjaka

Smòkvica – zaselak Z od Jarebinjaka

Stìvāšnica – naselje J od Ražnja⁵⁴

Stupīn – naselje J od Podglavice

Sūpljak – zaselak Z od Oglavaka

Šārićeva Kòtelja – zaselak S od Sapinih Doca

Tarāševi – zaselak JZ od Podorljaka

Zasělo – zaselak JI od Dvornice

Zatòglāv – naselje Z od Dvornice

Zēčevo (Rogozničko) – najzapadnije općinsko naselje, 147 stanovnika. Dijeli se na **Mālo Zēčevo** i **Zēčevo**. Etnik: Zečevar, Zečevarka, Zečevari. Ktetik: zečevarski.

4. ORONIMI

Glāvica – brdo, 122 m n.v., iznad naselja Podglavica

– brdo, 48 m n.v., J od naselja Kanica

– brdo, 315 m n.v., JI od naselja Sapina Doca

Jarèbinjāk – brdo, 257 m n.v.

Kāniški vřh – vrh, 100m n.v., iznad naselja Kanica

Kòbiljāk – brdo, 97 m n.v.

---

⁵⁴ Općinsko vijeće Rogoznice u srpnju 2007. godine donijelo je Odluku o izdvajanju dijelova naselja Dvornice u zasebna obalna naselja Zatoglav i Kanica, te o izdvajanju dijela naselja Ražanj u zasebno obalno naselje Stivašnica. Kako u zadnjih godinu dana nisu provedeni nikakvi popisi, ne raspolažemo podatcima o broju stalnih stanovnika u tri novoformljena mjesta.

- Krùšica** – brdo, 50 m n.v.
Lenīk – brdo, 381 m n.v.
Màli MÓvar – brdo, 98 m n.v.
Màli Ôrljak – brdo, 271 m n.v., S od brda Veliki Orljak
MÓvar – brdo, 120 m n.v.
Slīmica – brdo, 295 m n.v.
Sùpljāk/Biljulja – brdo, 237 m n.v.
Vādalj – brdo, 346 m n.v.
Vèliki Ôrljak – brdo, 237 m n.v., iznad naselja Podorljak
Velīš – brdo, 153 m n.v.
Zatòglāv – brdo, 165 m n.v.

5. OBALNA TOPONIMIJA

Napomena: Navode se samo toponimi koji nisu zabilježeni u Finka, Šojat, 1973–74 ni na katastarskim kartama.

Kod svètog Jòsipa/Pūnta svètog Jòsipa – kupalište sa sjeverne strane
Zatoglava, kraj kapelice Sv. Josipa

Làntèrna – drugo ime za otočić Mulo

Šimūn škòlj – drugo ime za otočić Jaz

Vòjni mūl – veliko betonsko pristanište izgrađeno na sjeveroistočnom kraju poluotoka Crljina 1950. godine, produžetak danas napuštenog kompleksa vojarni i vojnih sadržaja iznad magistrale. Danas služi kao pristanište kočaricama.

Vrùljice – nekadašnji vinogradi, danas područje vikendaških kuća. Sedamdesetih i osamdesetih godina prošlog stoljeća, dok je naseljenost bila rijetka, lokalitet je bio poznat i pod imenom *Kod Baštine kuće*, po prvoj i najvećoj izgrađenoj vikendici, čiji vlasnici nose obiteljski nadimak *Bàšta*. Danas je spojen s novim vikendaškim naseljem Ždrilo.

Ždrilo – vikendaško naselje u najjuvučenijem dijelu rogozničke uvale. Donji se dio naselja nalazi ispod magistrale, na predjelu Vruljice, a gornji je dio izgrađen na kaskadnom terenu u podnožju brda Kobiljak, na parcelama koje su nekad služile kao pašnjaci.

Literatura

- BABIĆ, STJEPAN 1991. *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku: nacrt za gramatiku*. Zagreb : HAZU.
- BOERIO, GIUSEPPE 1829. *Dizionario del dialetto veneziano*, Venecija.
- BROZOVIĆ, DALIBOR 1988. Čakavsko narječje. *Jezik srpskohrvatski/hrvatskosrpski, hrvatski ili srpski*, Zagreb, Izvadak iz 2. Izdanja Enciklopedije Jugoslavije, str. 78.–83.
- BROZOVIĆ RONČEVIĆ, DUNJA 1997. Hidronimi s motivom vrelišta na povijesnom hrvatskom jezičnom području. *Folia Onomastica Croatica* 6, str. 1.–40.
- FINKA, BOŽIDAR 1968. *Čakavsko narječje* (Der čakavische Dialekt der serbokroatischen Sprache), Bochum : Seminar za slavistiku ruhrskog sveučilišta.
- FINKA, BOŽIDAR, MOGUŠ, MILAN 1981. Karta čakavskog narječja. *Hrvatski dijalektološki zbornik*, 5.
- FINKA, BOŽIDAR, ŠOJAT, ANTUN 1974. Obalna toponimija zadarsko-šibenskoga kopna i šibenskog otočja. *Onomastica Iugoslavica 1973–1974*, str. 27.– 64. + 6 karata
- JOJIĆ, LJILJANA; MATASOVIĆ, RANKO (ur.) 2004. *Hrvatski enciklopedijski rječnik*, Zagreb : Novi Liber.
- JURIĆ, ANTE 2005. Suvremena čiovska toponimija, *Čakavska rič*, XXXIII, br. 1–2., str. 145.–212.
- JURIĆ, ANTE; VULETIĆ, NIKOLA 2006. Toponimija naselja Sv. Filip i Jakov, *Folia Onomastica Croatica* 15, str. 81.–111.
- LISAC, JOSIP 2003. *Hrvatska dijalektologija 1. Hrvatski dijalekti i govori štokavskog narječja i hrvatski govori torlačkog narječja*, Zagreb : Golden marketing-Tehnička knjiga.
- LJUBIČIĆ, MASLINA; SPICIJARIĆ, NINA 2008. Pridjevi mletačkoga podrijetla: prilagođenice i izvedenice. *Riječki filološki dani*. Zbornik radova. Rijeka : Filozofski fakultet.
- MOGUŠ, MILAN 1977. *Čakavsko narječje – fonologija*, Zagreb : Školska knjiga.
- SĘDZIK, WŁADYSŁAW 1985. Poštokavljivanje čakavskoga narječja (osobito u okolici Šibenika i Zadra), *Hrvatski dijalektološki zbornik*, knjiga 7 svezak I, Zagreb : Razred za filologiju, str. 213.–221.
- SKOK, PETAR 1973. *Etimološki rječnik hrvatskog ili srpskog jezika I–IV*, Zagreb : JAZU.
- SKRAČIĆ, VLADIMIR 2003. Nazivi vjetrova i strana svijeta u jadranskoj toponimiji, *Folia Onomastica Croatica* 12–13 (2003–2004), str. 433.–448.

- SKRAČIĆ, VLADIMIR; JURIĆ, ANTE 2004. Krški leksik zadarske regije, *Geoadria* (1331–2294) 9/2 (2004); str. 159.–172.
- ŠIMUNOVIĆ, PETAR 1972. *Toponimija otoka Brača*. Brački zbornik 10, Supetar.
- ŠIMUNOVIĆ, PETAR 1986. *Istočnojadranska toponimija* Split : Logos.
- ŠIMUNOVIĆ, PETAR 2002. Metaforičnost u toponimiji zadarsko-šibenskih otoka, *Čakavska rič*, XXX, br.1–2, str. 55.–62.
- ŠUPUK, ANTE 1967. Šibenska prezimena. Osvrt na porijeklo, tvorbu, akcent i značenje, *Zadarska revija* 16, str. 43.–47.
- ŠUPUK, ANTE 1957. *Šibenski glagoljski spomenici*, Zagreb : JAZU.
- ŠUPUK, ANTE 2001. Osobine šibenskog govora. *Zadarska smotra*, 50., br. 1–2, Zadar : Matica hrvatska.
- TOMELIĆ, MARIJANA 2006. Jezične značajke mjesnoga govora Pakoštana, *Croatica et Slavica Iadertina* 2006, str. 95.–104.

Toponimia dell'area di Rogoznica di Sebenico

Riassunto

Nell'articolo vengono analizzati i dati sulla toponimia e sulla microtoponimia del comune di Rogoznica nella contea di Sebenico e di Knin, provenienti dalle ricerche condotte sul terreno. Nella prima parte sono brevemente esposte le caratteristiche principali della parlata locale. In seguito vengono descritti i toponimi del paese, i toponimi costieri non inclusi nella ricerca di Finka e di Šojat del 1974 („Obalna toponimija zadarsko-šibenskoga kopna i šibenskog otočja“, *Onomastica Iugoslavica* 1973–1974), nonché i microtoponimi e gli oronimi dei pressi dei casali di Mocira, Podglavica e Jarebinjak. Alla fine dell'articolo viene riportato l'indice alfabetico di toponimi e microtoponimi raccolti nel corso della ricerca.

Ključne riječi: toponimija, mikrotoponimija, Rogoznica, hrvatski dijalekti, čakavski, štokavski

Key words: toponymy, microtoponymy, Rogoznica, Croatian dialects, Čakavian, Štokavian

